

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: Marionetspilleren

Citation: Andersen, H. C.: "Marionetspilleren", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. V kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 16. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hcaeventyr05val-shoot-workid58777.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. V kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Marionetspilleren.

Der var paa Dampskibet en gammelagtig Mand, med et saa fornøiet Ansigt, at, løi det ikke, da maatte han være det lykkeligste Menneske paa Jorden. Det var han ogsaa, sagde han; jeg hørte det af hans egen Mund; han var Dansk, var min Landsmand og reisende Theaterdirecteur. Hele Personalet havde han med, det laae i en stor Kasse; han var Marionetspiller. Hans medfødte gode Humeur, sagde han, var blevet luttret af en polytechnisk Candidat, og ved det Experiment var han bleven fuldkommen lykkelig. Jeg forstod ham ikke strax, men saa satte han hele Historien klart ud for mig, og her er den.

Det var i Slagelse, sagde han, jeg gav en Forestilling paa Postgaarden, og havde brilliant Huus og brilliant Publicum, aldeles uconfirmeret, paa et Par gamle Madamer nær. Saa kommer der en sortklædt Person af Studenterudseende, han sætter sig, og leer aldeles paa de rigtige Steder, klapper aldeles rigtigt, det var en usædvanlig Tilskuere! jeg maatte vide, hvem det var, og jeg hører, at det er en Candidat fra den polytechniske Læreanstalt, sendt ud for at belære Folk i Provindserne. Klokkeren otte var min Forestilling ude, Børn skal jo tidlig i Seng, og man maa tænke paa Publicums Bequemmelighed. Klokkeren ni begyndte Candidaten sine Forelæsninger og Experimenter, og nu var jeg hans Tilhører. Det var mærkeligt at høre og see paa. Det Meste gik over mit Hoved og ind i Præstens, som man siger, men Det maatte jeg tænke: kunne vi Mennesker

----- 17

udfinde Sligt, saa maae vi ogsaa kunne holde længer ud end til vi puttes i Jorden. Det var bare smaa Mirakler, han gjorde, og dog altsammen Fod i Hose, lige ud af Naturen. I Moses' og Propheternes Tid maatte saadan en polytechnisk Candidat være bleven en af Landets Vise, og i Middelalderen vilde han være bleven brændt. Jeg sov ikke hele Natten, og da jeg næste Aften gav en Forestilling og Candidaten var der igjen, saa kom jeg ordenlig i Humeur. Jeg har hørt af en Skuespiller, at han i Elskerroller kun tænkte paa en eneste af Tilskuerne, for hende spillede han og glemte hele det øvrige Huus; den polytechniske Candidat han var min »hende«, min eneste Tilskuere, som jeg spillede for. Da Forestillingen var ude, bleve alle Marionetter kaldte frem, og jeg blev af den polytechniske Candidat budt ind til ham paa et Glas Viin; han talte om min Komædie og jeg talte om hans Videnskab, og jeg troer, vi havde lige stor Fornøielse af begge Dele, men jeg beholdt dog Ordet, for der var saa meget i hans, som han ikke selv kunde gjøre Rede for, som nu den Ting, at et Stykke Jern, som falder igjennem en Spiral, bliver magnetisk, ja hvad er det: Aanden kommer over det, men hvor kommer den fra; det er ligesom med denne Verdens Mennesker, tænker jeg, Vorherre lader dem dumpe gjennem Tidens Spiral, og Aanden kommer over dem, og saa staaer der en Napoleon, en Luther, eller lignende Person. »Hele Verden er en Række af Underværker,« sagde Candidaten, »men vi ere saa vante til dem, at vi kalde dem Hverdagsting.« Og han talte og han forklarede, det var tilsidst ligesom han løftede Hjerneskillen paa mig, og jeg tilstod ærligt, at var jeg ikke allerede en gammel Karl, saa vilde jeg strax gaae i den polytechniske Anstalt og lære at see Verden efter i Sømmene, og det uagtet jeg var et af de lykkeligste Mennesker. »Et af de lykkeligste!« sagde han, og det var ligesom han smagte paa det. »Er De lykkelig?« spurgte han; »ja,« sagde jeg, »lykkelig er jeg, og velkommen er jeg i alle Byer, hvor jeg kommer med mit Selskab. Der er jo rigtignok eet Ønske, der imellem kommer over mig som en Nissebuk, en Mare, der rider mit gode Humeur, det er: at blive Theaterdirecteur for en levende Trup, et rigtigt Menneskeselskab.« »De ønsker deres Marionetter levendegjorte, De ønsker, at de skulle blive til virkelige Skuespillere,« sagde han, »og De selv være Directeuren, da vilde De være fuldkommen lykkelig, troer De?« Han troede

*
- 18

det nu ikke, men jeg troede det, og vi talte frem og vi talte tilbage, og saa vare vi lige nær i vor Mening, men med Glassene stødte vi sammen, og Vinen var meget god, men der var Trolldøi i den, for ellers bliver hele Historien, at jeg fik en Ruus. Det var det ikke, jeg var klarøiet. Der var som Solskin i Stuen, det skinnede ud af Ansigtet paa den polytechniske Candidat, og jeg maatte tænke paa de gamle Guder i evig Ungdom, da de gik om i Verden; og det sagde jeg til ham, og saa smilede han, og jeg turde have bandet paa, at han var en forklædt Gud eller en af Familien, - og han var det - mit høieste Ønske skulde opfyldes, Marionetterne blive levende, og jeg Directeur for Mennesker. Vi drak paa det; han pakkede alle mine Dukker i Trækassen, bandt mig den paa Byggen, og saa lod han mig dumpe gjennem en Spiral; jeg hører endnu, hvor jeg dumpede, jeg laae paa Gulvet, det er vist og sandt, og hele Selskabet sprang ud af Kassen, Aanden var kommen over dem Allesammen, alle Marionetterne vare blevne udmærkede Kunstnere, det sagde de selv, og jeg var Directeur; Alt var istand til første Forestilling; hele Selskabet vilde tale med mig, og Publicum med. Dandserinden sagde, at naar hun ikke stod paa eet Been, saa faldt Huset, hun var Mester for det Hele og vilde behandles saaledes. Dukken, der spillede Keiserinde, vilde udenfor Scenen ogsaa behandles som Keiserinde, for ellers kom hun ud af Øvelsen; han, som brugtes til at komme ind med et Brev, gjorde sig ligesaa vigtig som første Elsker, thi de smaa vare som de Store af lige Vigtighed i et kunstnerisk Heelt, sagde han. Saa forlangte Helten, at hele hans Rolle skulde kun være Udgangsrepliker, for dem klappede

man af; Primadonna vilde kun spille i rødt Lys, for det klædte hende - hun vilde ikke være i blaåt. Det var ligesom Fluer i en Flaske, og jeg var midt i Flasken, jeg var Directeur. Veiret gik fra mig, Hovedet gik fra mig, jeg var saa elendig, som et Menneske kan blive, det var en ny Menneskeslægt jeg var kommen imellem, jeg ønskede, at jeg havde dem Allesammen i Kassen igjen, og at jeg aldrig var bleven Directeur. Jeg sagde dem reent ud, at de igrunder dog alle vare Marionetter, og saa sloge de mig ihjel. Jeg laae paa Sengen i mit Kammer, hvorledes jeg var kommen der fra den polytechniske Candidat, maa han vide, jeg veed det ikke.

Maanen skinnede ind paa Gulvet,

*
- 19

hvor Dukkekassen laae væltet og alle Dukkerne smidt om, Smaa og Store, hele Commersen; men jeg var ikke seen, ud af Sengen foer jeg, og i Kassen kom de Allesammen, Nogle paa Hovedet og Nogle paa Benene; jeg smækkede Laaget til og satte mig selv ovenpaa Kassen; det var til at male, kan De see det, jeg kan see det. »Nu skal I blive der,« sagde jeg, »og aldrig ønsker jeg mere at I have Kjød og Blod!« - Jeg var saa let i Humeuret, jeg var det lykkeligste Menneske; den polytechniske Candidat havde luttret mig; jeg sad i bar Lyksalighed og faldt isøvn paa Kassen, og om Morgenen - det var egenlig om Middagen, men jeg sov forunderlig længe den Morgen, - saa sad jeg der endnu, lykkelig, idet jeg havde lært, at mit fordums eneste Ønske havde været dumt; jeg spurgte efter den polytechniske Candidat, men han var borte, ligesom de græske og romerske Guder. Og fra den Tid har jeg været det lykkeligste Menneske. Jeg er en lykkelig Directeur, mit Personale raisonnerer ikke, Publicum ikke heller, det fornøier sig af Hjertensgrund; frit kan jeg selv lave alle mine Stykker sammen. Jeg tager af alle Komeeller det Bedste, jeg vil, og Ingen ærgrer sig derover. Stykker, som nu ere foragtede paa de store Theatre, men som Publicum for tredive Aar siden løb efter og tvinede over, dem tager jeg nu til mig, nu giver jeg dem til de Smaa, og de Smaa de tvine ligesom Fader og Moder tvinede; jeg giver »Johanna Montfaucon« og »Dyveke«, men i Forkortning, for de Smaa holde ikke af langt Kjærlighedsvrøvl, de ville: ulykkeligt, men hurtigt. Nu har jeg bereist Danmark paa Retten og paa Vrangen, kjender alle Mennesker og kjendes igjen; nu er jeg gaaet til Sverrig, og gjør jeg her Lykke og fortjener gode Penge, saa bliver jeg Skandinav, ellers ikke, det siger jeg Dem, som er min Landsmand.

Og jeg, som Landsmand, fortæller det naturligviis strax igjen, blot for at fortælle.

*
—